

Češi holdují legálním drogám

Spotřeba čistého alkoholu stoupla na 14,4 litrů na osobu za rok, kouří více než pětina populace

WHO doporučuje pracovat s cenotvorbou, reklamou a dostupností

PRAHA, 6. 11. 2018 – Národní konference letos, kromě alkoholu, otevřela nově i téma tabáku. Trendy v užívání alkoholu a tabáku, zdravotní, sociální a ekonomické dopady a zaváděná opatření okomentovali odborníci z řad služeb a státní správy. Konference vyzývá k hledání praktických řešení v prevenci rizik spojených s pitím alkoholu a kouřením. Zároveň počítá s implementací doporučení Světové zdravotnické organizace (WHO) do připravované Národní strategie protidrogové politiky 2019-2027.

„Veřejnost stále vnímá alkohol i tabák jako běžnou součást života a je k pití a kouření velmi tolerantní. Jedním z účelů preventivních aktivit je změna vzorců chování ve vztahu k alkoholu a zvýšení informovanosti dospělé populace o všech důsledcích plynoucích z pití a kouření,“ přibližuje smysl konání konference **Jarmila Vedralová**, národní koordinátorka pro protidrogovou politiku.

„Užívání tabáku a alkoholu patří k rozšířeným společenským „neřestem“, které významně škodí zdraví našich občanů. Alarmující je zejména konzumace alkoholu u nezletilých, ve které je Česká republika nad mezinárodním průměrem,“ uvádí **ministr zdravotnictví Adam Vojtěch** s tím, že konkrétně u alkoholu vnímá velký prostor pro regulaci: *„Příkladem je všudypřítomná reklama na alkohol a jeho propagace, která má nemalý podíl na vysoké míře jeho konzumace a tolerance v české společnosti. Marketing alkoholických nápojů je tedy určitě jednou z našich budoucích „regulačních“ výzev. Mezinárodní autority, jako je WHO a OECD, nám také doporučují zaměřit se na cenová a daňová opatření.“*

Češi a alkohol

Aktuální data z drogové výroční zprávy v roce 2017¹ ukazují, že se **900 tisíc dospělých osob nachází ve vysokém riziku vzniku problémů spojených s alkoholem**. Denních konzumentů alkoholu je přibližně 600 tisíc, z toho 100 tisíc konzumuje nadměrné dávky alkoholu denně. Přičemž denní konzumace alkoholu zůstává dlouhodobě mezi muži na výrazně vyšší úrovni.

Alkohol je tradiční návyková látka, kterou považujeme za běžnou součást našich jídelníčků a společenské zábavy. **V ČR jednoznačně vede pivo, které u nás pije 87 % mužů a 59 % žen.** Muži průměrně za týden vypijí 9 sklenic piva (o objemu 0,5 l), ženy průměrně 2 sklenice. Co se týče frekvence pití piva, muži nejčastěji konzumovali pivo 3–4krát v týdnu, ženy 1–2krát.

Negativní důsledky užívání alkoholu se projevují nejen v oblasti zdraví, ale i v oblasti sociální a dalších, jako je např. kriminalita. *„V oblasti zdraví se v první řadě jedná o duševní poruchy a poruchy chování způsobené jeho užíváním. Alkohol ovšem přispívá i k vyšší úmrtnosti, a to jak v*

¹ Zdroj: Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2017, kterou každoročně publikuje Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. Zveřejnění kompletních dat za r. 2017 proběhne v prosinci 2018. www.drogy-info.cz

souvislosti s vyšší úrazovostí, tak i vzniku dalších onemocnění, mezi které patří například nádorová onemocnění, onemocnění trávicí trubice a jiná. Rozhodně nelze opomenout negativní důsledky způsobené užíváním alkoholu v těhotenství, kdy může dojít až k nevratnému poškození plodu,“ uvádí národní koordinátorka Jarmila Vedralová.

Pod vlivem alkoholu se v roce 2017 stalo 4251 nehod (4,1 % z celkového počtu), při kterých bylo 48 osob usmrceno (9,6 % všech usmrčených). **Podle údajů policie bylo 13,5 tisíc trestných činů v roce 2017 spácháno pod vlivem návykových látek, z toho 82 % pod vlivem alkoholu a 18 % pod vlivem nealkoholových drog.** V roce 2017 bylo v obecném registru mortality hlášeno 370 smrtelných předávkování alkoholem (415 v r. 2016).

„Pokud se zaměříme na počty osob v kontaktu s odbornými službami, lze konstatovat, že přibližně 70 % uživatelů nelegálních drog již v kontaktu s odbornými službami je, a to jak zdravotními, tak sociálními, zatímco podíl problémových uživatelů alkoholu, denních kuřáků nebo problémových hráčů je v kontaktu s uvedenými službami v řádu jednotek procent,“ dodává Vedralová.

V Česku se spotřeba čistého alkoholu zvýšila na 14,4 litrů na osobu za rok

Představitel WHO a vedoucí Kanceláře WHO v ČR Dr. Srđan Matić uvádí, že i přes významné snížení má Evropský region WHO stále největší spotřebu alkoholu mezi dospělými ve světě: „V roce 2016 byla evropská průměrná spotřeba alkoholu 9,8 litrů čistého alkoholu u dospělých starších 15 let, což je pokles o cca 2 litry za posledních 10 let (11,9 l v roce 2007). V důsledku toho je mortalita vyplývající z konzumace alkoholu v regionu stále nejvyšší - 10,1% všech úmrtí bylo připisováno alkoholu.“

„V České republice se aktuálně spotřeba alkoholu mírně zvýšila na 14,4 litrů čistého alkoholu na osobu a rok a je výrazně nad průměrem v evropském regionu WHO, což má výrazný negativní dopad na zdraví a blahobyt. Například 53% všech dopravních úrazů souvisí s řízením pod vlivem alkoholu.“²

Podle Dr. Srđana Matíce existuje mnoho prostoru pro zlepšení politik souvisejících s alkoholem, jako je tvorba cen, zdanění, snížení dostupnosti, reklama a další osvědčená řešení pro snížení škod způsobených alkoholem.

Češi a tabák

Podle dat z drogové výroční zprávy v roce 2017 je u nás celkem 25 % současných kuřáků ve věku 15 a více let, 18 % kouří denně a dalších 7 % kouří příležitostně. Při přepočtu na celou populaci je tedy **v ČR více než 2 miliony denních kuřáků ve věku 15 a více let.** Trendy v posledních šesti letech naznačují postupný pokles výskytu kouření v dospělé populaci, a to u mužů i žen. Z užívání návykových látek v populaci jde však stále o nejrozšířenější závislost u nás.

„Kouření tabáku se naprosto liší od všech ostatních závislostí jednak svým širokým klinickým dopadem - způsobuje nemoci ve všech klinických oborech medicíny - a jednak počtem závislých. V ČR je kolem 2 milionů kuřáků. Na nemoci způsobené kouřením tabáku zemře u nás ročně kolem 16 tisíc lidí, kteří ztrácejí v průměru 15 let života, tedy zhruba každý šestý. Pro srovnání, alkohol je příčinou zhruba 6 tisíc úmrtí ročně a ilegální drogy 200-300,“ říká prof. MUDr. Eva Králíková, CSc. z Centra pro závislé na tabáku III. interní kliniky 1. LF UK a VFN.

² Zdroj: Global status report on alcohol and health 2018 (Česko str. 258, 345 aj.)
<http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/274603/9789241565639-eng.pdf?ua=1&ua=1>

Z dat vyplývá, že v ČR umírá na nemoci způsobené kouřením každoročně 16 tisíc lidí, přičemž ve světě jde o 6 milionů lidí ročně. Z toho přes 5 milionů úmrtí jsou úmrtí kuřáků. Asi 600 tisíc úmrtí ročně je způsobeno nekuřáky, kteří dýchali zplodiny kouření jiných. Tabákový kouř obsahuje více než 4000 chemických sloučenin. U více než 250 sloučenin obsažených v tabákovém kouři byla prokázána škodlivost. Více než 50 z nich prokazatelně způsobuje rakovinu.

Realizace doporučení WHO v ČR

Implementace doporučení do Národní strategie protidrogové politiky 2019-2027

V České republice je časová a místní dostupnost alkoholických nápojů a tabákových výrobků vysoká a pro dospělé osoby v zásadě neomezená. Přetrvává vysoká dostupnost alkoholu a tabáku rovněž pro nezletilé. Cenová dostupnost alkoholických nápojů a tabákových výrobků neklesá.

„Vzhledem k tomu, jak vysoká je tolerance k alkoholu u nás, tak je velmi obtížné prosazovat legislativní změny snižující dostupnost alkoholických nápojů. Stejně tak jsou lidé v České republice každodenně vystavováni reklamám na alkohol, které jsou omezeny jen v minimální míře a přispívají ke společenské normalizaci pití. U mladých lidí reklamy často vyvolávají pocity relaxace a zábavy, takže mají konzumaci alkoholu už od raného věku spojenou s pobavením bez zábran,“ zdůrazňuje národní koordinátorka pro protidrogovou politiku Jarmila Vedralová.

Na základě doporučení WHO plánuje národní koordinátorka pro protidrogovou politiku v národní strategii, která by měla být schválena vládou od roku 2019 na dalších 9 let, implementovat doporučení WHO, která se týkají například **omezení reklamy**:

- uvádění a prosazování takových zákazů nebo komplexních omezení v reklamě má přínos pro veřejné zdraví a pomáhá chránit děti, dospívající a abstinenty před nátlakem ke konzumaci alkoholických nápojů,
- snížení dopadu marketingu, zejména na mladé lidi a dospívající, je důležité pro omezování škodlivého užívání alkoholu.

Dále posílení **omezení dostupnosti alkoholu a tabáku**:

- regulace snižující dostupnost alkoholu a tabáku je zásadní opatření k tomu, aby zranitelné a vysoce rizikové skupiny neměly snadný přístup k alkoholu,
- dostupnost alkoholu a tabáku může mít vliv na sociální dostupnost alkoholu a přispět tak ke změně sociálních a kulturních norem, které podporují škodlivé užívání alkoholu.

Dále je prokázáno, že **daňová a cenová politika** týkající se alkoholu a tabáku snižuje spotřebu alkoholu a s ním spojené škody a zejména také oddaluje první zkušenost s alkoholem.

„Samozřejmě, že výrazně omezená dostupnost alkoholu a tabáku může mít vliv na rozvoj paralelního nelegálního trhu, toho se chceme vyvarovat. Neomezená dostupnost naopak vede k vysoké toleranci a negativním zdravotním, sociálním a ekonomickým dopadům, je třeba postupovat vyváženě a zároveň posílit zdravotní gramotnost obyvatel v této oblasti,“ uzavírá národní koordinátorka Jarmila Vedralová.

Hlavním cílem připravované strategie je snižování škod vyplývajících z existence návykových látek vč. alkoholu a tabáku a závislostního chování ve společnosti a eliminace negativních dopadů, tj. včetně dopadů na zdraví, sociální oblast, veřejný pořádek a veřejné rozpočty.

Zdroje:

Global status report on alcohol and health 2018 (Česko str. 258, 345 aj.)

<http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/274603/9789241565639-eng.pdf?ua=1&ua=1>

Národní data ke kouření: www.koureni-zabiji.cz

Národní data k alkoholu: www.alkohol-skodi.cz

Národní data z výročních zpráv: www.drogy-info.cz

Národní linka pro odvykání kouření, alkoholu a hazardního hraní: **800 350 000**

Kontakt pro média:

MgA. Renata Povolná

Média a PR, Odbor protidrogové politiky

+420 728 302 397

povolna.renata@vlada.cz

www.vlada.cz

www.drogy-info.cz